

VERSLAG

Werkconferentie 'Starten in Westergo'

woensdag 28 januari in Post Plaza te Leeuwarden.

Opzet werkconferentie

In het kader van het project 'Leeuwarden ontregelt 2' organiseerden de gemeente Leeuwarden en projectbureau Westergozone op woensdag 28 januari 2009 in Post Plaza in Leeuwarden een werkconferentie. De werkconferentie had tot doel om de mogelijkheden te versterken voor ondernemingen om zich te vestigen en te starten in de Westergozone.

Deelnemers waren ondernemers en hun vertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren van de betrokken gemeenten en instellingen en instanties die zich bezighouden met de vestiging en het faciliteren van (nieuwe) ondernemers.

De conferentie was erop gericht dat de deelnemers samen concrete aanbevelingen formuleerden waarmee (startende) bedrijven meer en betere ontwikkelingskansen kunnen krijgen én creëren. De stimulerende dan wel belemmerende werking van regelgeving werd hierbij betrokken.

Voorafgaand aan de conferentie zijn ter oriëntatie gesprekken gevoerd met personen en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, waarvan verwacht mag worden dat ze ideeën hebben over de positie van starters in Westergo en/of over deregulering. De resultaten hiervan leidden tot het programma voor de conferentie. Zie voor de resultaten van deze oriëntatie bijlage 1.

Programma

- **Welkomstwoord:** gedeputeerde Sjoerd Galema
- **Cijfers over starters:** door Piet Boomsma Kamer van Koophandel
- **Regels voor starters:** door Ron van Gent, MKB Noord
- **workshops 1e ronde**
  - I. Verbeteren van dienstverlening aan ondernemers door Ton Ettema, Servicepunt Bedrijven gemeente Leeuwarden
  2. Economisch beleid voor starters: Kapitaal, Huisvesting en Arbeid door Geert Boesjes, projectbureau Westergozone
- **workshops, 2e ronde**

Concretisering: van mogelijkheden en bevindingen naar maatregelen
- **Afsluiting**

Voorzitter van de conferentie was Andries van Weperen. De workshops zijn ingeleid door Ton Ettema (gemeente Leeuwarden) en Geert Boesjes (projectbureau Westergozone) en begeleid door Arjette de Pree, Nynke Bout, Gerard van der Veer en Andries van Weperen van De Vergaderfabriek.

Inleidingen

Gedeputeerd **Sjoerd Galema** noemde een aantal regelingen en voorzieningen die tot doel hebben het bedrijfsleven in het noorden te stimuleren zoals f.linc, het Fryslan Development Fund, Technopartner SKE Bison en Frisjes. Galema drukt de ondernemers op het hart vooral gebruik te maken van deze regelingen. Zijn motto was: *'Oan't wurk!'*.

Piet Boomsma van de Kamer van Koophandel kwam met recent cijfermateriaal. Hieruit blijkt dat het aantal starters in de Westergozone de laatste jaren niet alleen boven het Friese gemiddelde, maar ook boven het landelijk gemiddelde uitstijgt. Bekend was al dat Friese startende ondernemingen "langer leven".

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

Ron van Gent, directeur van MKB Noord betoogde dat starters niet zozeer last hebben van het bestaan van alle wet- en regelgeving, maar dat de wijze waarop ze worden uitgevoerd vaak knelpunten oplevert.

Resultaten workshops

1. Dienstverlening aan ondernemers verbeteren

Ton Ettema vertelde hoe het servicepunt van de gemeente Leeuwarden ondernemers door het oerwoud van regels en langs allerlei afdelingen loodst. Hierna droegen de aanwezigen aan wat er volgens hen ontbreekt bij de dienstverlening aan ondernemers in de Westergozone. Dit concentreert zich rond vijf punten. Tijdens levendige discussies in beide workshopronden formuleerden de aanwezigen de volgende aanbevelingen. Daarbij kwamen zij soms tijdens de discussies tot nieuwe inzichten.

Onvoldoende veldkennis bij banken en ambtenaren

Banken en ambtenaren beschikken over onvoldoende veldkennis en inzicht in het probleem dat je aankaat als ondernemer, bijvoorbeeld bij verzoek om bijstand. Daardoor raak je verstrikt in onnodig lange processen en procedures. Aanbevelingen:

- Westergogemeenten: wissel kennis uit over (vaak voorkomende) cases;
- Ambtenaren, vooral vakspecialisten (anders dan EZ): ga vaker op bedrijfsbezoek en doe zo meer kennis op over wat ondernemers bezig houdt;
- Er moet richting ambtenaren betere PR komen over kennisvouchers en *al* die andere fondsen;
- Gemeenten, organiseer een ondernemerscafé, ondernemerslunches voor starters en pas gestarte ondernemers.

Onwil en onbegrip bij vernieuwende producten of diensten

Bij vernieuwende producten en diensten ontmoet je als ondernemers onwil, onbegrip en onmacht bij banken en ambtenaren. Banken durven het risico niet te nemen, ambtenaren willen er niet aan.

Aanbevelingen:

- Ondernemer en ambtenaar/bankadviseur samen het plan laten schrijven en uitwerken.
- Ondernemer: gebruik het IMK.
- Gemeenten, Bank: open een vernieuwende ideeën-desk.
- Creëer ruimtes voor experimenten waarin alles kan en mag.
- Organiseer een 'Dragon's Den' voor Westergo en niet-Westergo.
- Ondernemer heeft een ervaren ondernemer nodig als mentor.

Bureaucratie

Als ondernemer ontmoet je bij specialisten onder de ambtenaren vaak bureaucratie, onvoldoende service- en klantgerichtheid. Dat werkt verlamdend op je ondernemerschap. Dat zit hem in: onvoldoende vaardigheden om dóór te vragen, niet echt geïnteresseerd, niet echt willen weten waar je voor komt. Alleen het eigen terrein behartigen. "Ik mis een luisterend oor". Aanbevelingen:

- Ambtenaren, denk in oplossingen. Denk meer ondernemend. Leef je in in die ondernemer. Vraag door (houding);
- Bestuurders, geef ambtenaren de ruimte om buiten de kaders te denken;
- Leg verantwoordelijkheden laag in de organisatie;
- Schaf met elkaar de regels af;
- Geen gedetailleerde voorschriften, maar de verantwoordelijkheid voor een deugdelijk product bij de ondernemer leggen;
- Geef vergunningen binnen 1 week af, leg de verantwoordelijkheid bij de ondernemer. Controle achteraf in plaats van vooraf.

MAAR OOK:

- Ondernemers, vertrouw de ambtenaar (en andersom);
- Ondernemer, leer netwerken en word je bewust van je eigen tekorten in kennis. Leer de juiste vragen te stellen aan de juiste persoon;
- Ondernemer, zorg dat je zelf meer inzicht hebt in je financiën;
- Er moet een *netwerkmart* komen voor ondernemers waar ze zich bewust worden van hun tekortkomingen in kennis en ervaring en van de hulplijnen die er zijn;
- Ondernemers, ambtenaren, bestuurders: begeef je in elkaars netwerk.
- Ondernemers bereid je ondernemingsplan beter voor.

Meer begeleiding nodig

Starters hebben meer actieve begeleiding nodig. Veel starters missen financiële know how, technische starters missen vaak know-how op het gebied van marketing en communicatie. Ook is het lastig de weg te vinden naar scholing en naar kennis. Het is niet bekend wat er te halen is op dat gebied. Aanbevelingen:

- Laat kennisinstellingen centraal een 'business point' of 'brain port' inrichten om de toegang tot kennis (resultaten van onderzoek) te vergemakkelijken. De huidige kenniscentra zijn niet zichtbaar genoeg, het zijn er teveel, verwarrend. Het is bovendien niet duidelijk wat er

voor de (startende) ondernemer te "halen" is bij de diverse opleidingen. 1 loket dus voor kennis én scholing;

- Kennisinstellingen moeten een keuzevak "ondernemerschap" bieden;
- Studenten meer prikkelen om te starten als ondernemer;
- Meer wisselwerking tussen studenten en ondernemers. Ondernemer kan student in beginfase goed als maatje gebruiken bij het uitwerken van de (haalbaarheid van) zijn ondernemersconcept;
- Voer de Gildestructuur weer in van meester-gezel;
- Ondernemers, ga vaker langs de Kamer van Koophandel
- Zorg voor maatwerk in de begeleiding: begeleid ondernemers op *houding*.
- NEN-normen moeten "gratis" worden.

Faciliteiten voor ondernemende ouders

Ondernemer ben je 24 uur per dag, dat laat zich soms lastig combineren met ouderschap. Behoeftes aan:

- Fiscale voordelen kinderopvang;
- Flexibel dienstenaanbod voor kinderopvang (ook na 18 uur).

2. Economisch Beleid voor starters

Geert Boesjes bracht de uitwisseling van ideeën op gang met de volgende opmerkingen (samengevat):

- Voor startende ondernemers zijn goede netwerken en coachingsvoorzieningen belangrijk. Starters die gebruik maken van ervaren coaches hebben meer succes.
- Wanneer het gaat om de beschikbaarheid van kapitaal voor starters zijn er zoveel specifieke regelingen dat dit voor beginnende ondernemers lastig is om hierin de weg te vinden. Bij startende ondernemingen is het opzetten en voeren van een deugdelijke financiële administratie soms een probleem. Coaching zou hierin kunnen helpen.
- Wanneer het gaat om huisvesting is de beschikbaarheid van voldoende kwalitatief voor starters geschikte bedrijfsruimte belangrijk, liefst geclusterd opdat voorzieningen gedeeld kunnen worden. Een goede infrastructuur daaromheen (parkeren, aan- en afvoer, Breedband-internet) is ook een punt van aandacht.
- Voor Personeel kan gedacht worden aan de mogelijkheden om personeelspools te hebben. Het introduceren van studenten bij bestaande bedrijven kan helpen om ze voor ondernemerschap te interesseren. Binnen de Westergozone zou ook gedacht kunnen worden aan gezamenlijke advertentiecampagnes.

De deelnemers kwamen na de nodige discussie tot de volgende suggesties en opmerkingen.

Over de beschikbaarheid van kapitaal voor starters:

1. Zorg voor betere voorlichting in toegankelijk taalgebruik over de bestaande regelingen door:
  - Een goede Internetsite over alle regels en subsidiemogelijkheden (een soort 'Funda');

- Eén loket met voorlichters of contactpersonen die in ondernemerstaal mensen met vragen op weg kunnen helpen en begeleiden door subsidie- en regelland, bijvoorbeeld bij de Kamer van Koophandel en bij de afdelingen EZ van de gemeentes. (vergelijkbaar met Flic);

2. Laat startende ondernemers een goed businessplan maken en daarbij gebruik maken van adequate hulp van de Kamer van Koophandel (stramien op website, persoonlijke begeleiding door ervaren ondernemers, enz.);

3. Schaf het hele woud van subsidies maar af en vervang dit door in de fiscale sfeer de Startersaftrek te verbeteren.

Tenslotte werd opgemerkt dat via BZF (Bureau Zelfstandigen Fryslân) een pilot van start gaat die voorziet in borgstelling voor kleine kredieten tbv starters.

Over huisvestingsmogelijkheden voor starters:

1. Start gezamenlijke pilots in stedelijke gebieden voor kleinschalige bedrijvigheid rond bepaalde technologieën waarbij ook kennisinstellingen meedoen (vgl. Duurzaamheidspark rond Nij Bosmazathe of Watercluster in de Johannes de Doperkerk), of een "starterswijkje";

2. Gemeentes moeten samen startersbeleid ontwikkelen en uitvoeren en elkaar niet beconcurreren;

3. Organiseer gezamenlijk parkmanagement en maak gebruik van de ervaringen die hierbij in Groningen zijn opgedaan;

4. Zet goedkope leegstaande antikraakpanden ook in als tijdelijke vestigingsplaats voor startende bedrijven (zie ook 1: starterswijkje);

5. Verbeter de PR over succesvolle starterclusters (Blokhuispoort, Emmastate, Joh. De Doper enz.);

6. Verbeter de voorlichting aan intermediairs voor bedrijfshuisvesting (makelaars, ontwikkelaars) over waar wat kan en mag.

Over personeelsbeleid voor (startende) ondernemers:

1. Zorg voor betere PR voor de Westergozone / versterk het imago ervan als aantrekkelijk woon- en werkgebied;

2. Breng jongeren direct in contact met bedrijven opdat ze enthousiast worden om hier te werken en maak een datingsite voor werkgevers en stagiaires;

3. Promoot de mogelijkheden om in het Westergo gebied carrière te maken en organiseer de carrièremogelijkheden voor personeel binnen de zone beter;

4. Stel een interessant 'terugkeerpakket' samen voor jongeren uit Westergo die nu elders werken.

Bijlage 1.

Vooronderzoek naar de positie van starters in de Westergozone en/of deregulering.

In het najaar van 2008 zijn er gesprekken gevoerd met en/ of suggesties ontvangen van:

Ron van Gent (MKB Noord), Akke Groenewoud VNO-NCWnoord), Steven van Stralen (prov. FR afd EZ), Piet Boomsma (KvK), Henk Zandstra (KvK), Frans Nieuwhof (CC Menaldumadeel), Sjoerd Tolsma en Wander Koopmans (gem. L'warden, jur. en veiligheidsz.), Ton Ettema (gem. L'warden, servicepunt bedrijven), M. Ondersteijn en G. van Essen (bzf), Koen van den Berg (Flic), Harmen Westra (Mentor&Advies KvK), Klaas Evert Engelse (VBL) en Thea Bijma (Frisjes).

Uit deze oriëntatie komen een aantal gemeenschappelijke opvattingen en ideeën naar voren:

- In de Westergozone bevinden verreweg de meeste starters zich in Leeuwarden.
- Starters hebben de beschikking over veel goede en kosteloos toegankelijke informatie over van toepassing zijnde wet- en regelgeving; over het opzetten van bedrijfs- en financieringsplannen. Daarnaast kunnen starters zich gratis of tegen een geringe vergoeding intensief laten begeleiden in de opzet van hun onderneming.
- Starters zijn in Noord-Nederland relatief succesvol; problemen ontstaan meestal bij die starters die niet goed voorbereid aan hun ondernemersavontuur beginnen. Allochtone starters scoren op dit punt gemiddeld slechter dan autochtone starters. Op dit moment is het starten van een eigen onderneming wellicht te gemakkelijk gemaakt: alle wettelijke eisen om een onderneming te mogen starten zijn in NL afgeschaft met als gevolg dat er veel avonturiers zich als starter kunnen inschrijven (vaak als zzp-er).
- De ene starter is de andere niet, ofte wel: het heeft niet veel zin om van gemiddelde starters te spreken (Frisia Zout en de kledinghersteller in de wijk zijn voorbeelden van uitersten) Bovendien zou de bespreking van het onderwerp startersproblemen uitgebreid moeten worden met de problematiek van het bestaande MKB dat iets nieuws wil opzetten of dat uitbreidingsplannen heeft.
- Starters / startende bedrijven hebben in het algemeen geen problemen met het bestaan van regels, maar veel meer met de wijze waarop de overheden en diensten met de regelgeving omgaan en soms ook met de kosten die ze berekenen. Een zinvolle behandeling van het onderwerp deregulering zou zich met name op **de kwaliteit van de dienstverlening** moeten richten: één loket met een duidelijk en betrouwbaar aanspreekpunt; een persoon die de taal en de problematiek van de ondernemers begrijpt en die z'n afspraken nakomt.
- Bij de bestaande omgang met regelgeving wordt veel energie gestoken in de controle en regulering vooraf, terwijl de handhaving achteraf vaak ernstig tekort schiet. Het gevolg hiervan is een grote mate van bureaucratie vooraf (gebaseerd op wantrouwen) en achteraf geen of onvoldoende handhaving. Beide verschijnselen leveren bij ondernemers overlast en ergernis op.
- Er wordt de laatste jaren veel over starters gesproken en er zijn allerlei initiatieven van de grond gekomen om starters te begeleiden, maar de coördinatie tussen het een en ander laat wel eens te wensen over. Er wordt veel gepraat over beleid, maar er zou meer energie in concretisering van beleid gestoken kunnen worden: "Van Denken naar Doen"
- Wanneer het onderwerp van de conferentie verbreed kan worden naar het stimuleren van het starten van bedrijvigheid in de Westergozone, komen meer interessante onderwerpen in beeld:
  - de noodzaak om een economische visie voor de zone te ontwikkelen (bestaat nu niet) / het versterken van de bestuurskracht

- onderzoek naar concrete behoeftes van bestaande en nieuwe ondernemers in de zône en de (overheids-) maatregelen die daarbij passen.
- onderzoek naar de voordelen van gezamenlijke exploitatie van industrieterreinen voor de participerende gemeenten.

- Aan een gezamenlijke praterij over goede bedoelingen is niet veel behoefte. De tijd van betrokkenen is hiervoor ook te kostbaar. Een komende conferentie dient zich op zo concreet mogelijke maatregelen en beleid te richten.

- Tenslotte: In het onderzoek naar de MKB-vriendelijkste gemeente scoren de Westergogemeentes onder 68 Noordelijke gemeentes als volgt in de rang 'Communicatie en beleid': Leeuwarden 7^e; Menaldumadeel 18^e; Franekeradeel 29^e en Harlingen 19^e; dus alle vier bovengemiddeld!

Op basis van dit vooronderzoek is het conferentieprogramma vastgesteld en uitgevoerd.